

vůbec býti napadáno zvláštním opravným prostředkem podle druhého odstavce § 130 c. ř. s. Dovolací rekurs jest tedy nepřipustný a musí býti podle § 526 c. ř. s. odmítnut nejvyšším soudem, když se tak již nestalo soudem první stolice.

Čís. 12086.

Stát neručí za škodu z nezákonného jednání úředníků na Slovensku a Podkarpatské Rusi, nebyly-li v době jednání normální poměry (na maďarské hranici naprostá nejistota, hrozila válka mezi rudými tlupami a československými oddíly, vlaky pravidelně nejezdily).

Pravoplatným výrokem o propadnutí peněz stal se stát (finanční správa) jejich vlastníkem. Byl-li ten, komu byly peníze zabaveny, osvobozen po obnově trestního řízení, může se domáhati na státu vrácení toho, co stát ještě v rukou má. Za to, co stát již v rukou nemá, jest zodpověden podle pravidel, podle nichž ručí jako bezelstný neb obmyslný držitel. Za bezelstného držitele jest pokládati stát do doby, dokud podle okolností nemusil počítati s tím, že bude nucen vraceti, tedy do doby, než musel počítati s osvobozením toho, jemuž byly peníze zabaveny. Za obmyslného držitele pak, když žalovaný stát zvěděl, že byl ten, komu byly peníze zabaveny, osvobozen, nebo s tím musel počítati.

Vyměnil-li stát zabavené peníze, jsa bezelstným držitelem, musí vydati jen to, co výměnou peněz získal, nemusí však vraceti ani užitky ze získaných peněz (úroky) ani nahraditi to, co by žalobce byl měl, kdyby býval v době zabavení mohl vyměnit peníze za československé koruny a skutečně tak učinil. Jako bezelstný držitel není stát zodpověden ani za výplatu postižného.

Obmyslným držitelem stává se příjemce od doby, kdy musí již počítati s tím, že bude muset vraceti. To stalo se tím okamžikem, kdy byl vynesena osvobozující náleží ministerstva vnitra.

Nárok z bezdůvodného obohacení nepředpokládá vždy smluvní plnění, nýbrž i přijetí z jiného důvodu, jehož tu nebylo, nebo který přestal.

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1932, Rv I 713/31.)

Žalobci byly v roce 1920 zabaveny v Mukačevě státními orgány cizí valuty a byly pak valuty ty právoplatně prohlášeny propadlými. Následkem obnovy řízení a osvobození žalobce nařízeno bylo uvolnění a vrácení valut, a valuty ty byly mu roku 1929 vráceny. Mezi cenou valut, o něž jde, v době zabavení roku 1920 a v době jejich vrácení žalobci v roce 1929, byl značný kursování rozdíl v neprospěch žalobce. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se žalobce na žalovaném čl. státu zaplacení rozdílů v kursu a ušlých úroků tvrdě, že se žalovaný stát o tyto částky na jeho úkor obohatil, an zabavené cizí valuty ve vysokém kursu zpeněžil a stejné valuty za nízký kurs nakoupené žalobci vydal. Procesní soud první stolice uznal částečně podle žaloby, přisoudiv žalobci ze zažalovaných 1,103.970 Kč jen 198.656 Kč 07 h. Odvolací soud nevyhověl ani odvolání žalobce ani odvolání žalovaného eráru.

Nejvyšší soud vyhověl částečně odvolání žalobce, a změnil napadený rozsudek v ten rozum, že uznal žalovaného povinným zaplatiti žalobci i 5°/_o úrok z částky 198.656 Kč 07 h od 1. ledna 1930 do zaplacení; dovolání žalovaného státu nevyhověl.

Důvody:

K dovolání žalobce: Po právní stránce napadá žalobce, že odvolací soud neprávem sráží z toho, co měl mu stát vrátiti, přístižné podle názoru dovolatele neprávem vyplacené kapitánu D-ovi, a že dále odvolací soud neuznává žalobcův nárok na úroky a posléze, že nepřiznává žalobci náhradu škody z poklesu hodnoty zabavených rumunských leí a dolarů. Nezáleží na tom, kdy vstoupil na Podkarpatské Rusi v platnost zákon čís. 644/1919. Není správným žalobcův názor, že stát ručí za nezákonná jednání vedoucích úředníků za všech okolností. Stát ručí za škodu z nezákonného jednání úředníků na Slovensku a Podk. Rusi jen, když se nezákonné jednání stalo za poměrů normálních a lze je přičísti úředníku za vinu (srov. nál. 4531, 4260 a 4165 sb. n. s.). Taková vina nebyla žalobcem tvrzena a žalobce sám tvrdil v žalobě, že tehdy, v době zabavení peněz, byly dopravní poměry rozrušené, na maďarské hranici dokonalá nejistota, že byla takměř válka mezi rudými tlupami a československými oddíly, vlaky pravidelně nejezdily, tedy sám přiznává, že nebyly normální poměry. Opírá-li se dovolatel dále o to, že utrpěl škodu z neoprávněného postupu finanční vrchnosti při výměně peněz, nedoličoval blíže nesprávnost postupu finanční správy. Následkem pravoplatného odsouzení dovolatele byla finanční správa oprávněna k výměně, protože se pravoplatným výrokem o propadnutí peněz stala jejich vlastníci. Že dovolatel utrpěl škodu tím, že valuty byly vyměněny ještě před pravomocí trestního nálezu, t. j. po rozhodnutí druhé stolice a před rozhodnutím třetí stolice, a že v této době byla finanční správa držitelkou obmyslnou, dovolatel nijak nedoličil a ani nyní nedoličuje, o to svůj nárok na náhradu neopíral v první stolici, naopak opíral svůj nárok hlavně o to, že byl osvobozen po obnově trestního řízení a že pro stát pominul důvod podržení zabavené peníze. Z toho důvodu může se domáhati vrácení toho, co stát ještě má v ruce. Za to, co v ruce již nemá, jest stát zodpověden jako držitel podle pravidel, podle nichž ručí jako bezelstný nebo obmyslný držitel (srov. nález 4108, 5039, 6082, 10215 sb. n. s.). Za bezelstného držitele jest pokládati stát do té doby, dokud podle okolností nemusil počítati s tím, že bude muset vraceti, tedy do té doby, než musel počítati s osvobozením žalobcovým. Za držitele obmyslného pak, když žalovaný stát zvěděl, že žalobce byl osvobozen, nebo s tím musel počítati. Bezelstný držitel nezodpovídá, spotřebiv nebo zciziv věc, za škodu, nýbrž je povinen vydati jen obohacení, pro jehož podržení nemá důvodu. Tedy je stát povinen vydati jen to, co výměnou peněz získal. Stát zcizil zabavené valuty sice před pravoplatností žalobcova odsouzení, ale v době, kdy byl již dvěma stolicemi odsouzen a zabavené peníze jimi prohlášeny za propadlé. Dovolatel státu nevytýká, že jednal obmyslně, nedoličuje, že byl obmyslným držitelem, stát také tehdy nevěděl, že bude muset vraceti a nemusil s tím počítati, an byl žalobce již dvěma stolicemi odsouzen. Žalobce ani netvrdil, že stát v této době byl držitelem obmyslným. Proto stát je povinen vrátiti jen získaný

prospěch, jak správně usoudily nižší soudy. Proto, že stát byl do zcizení držitelem bezelstným, nemusí vracet ani užítky ze získaných peněz, t. j. úroky, ani nemusí nahraditi škodu, totiž to, co by žalobce měl, kdyby býval v době zabavení mohl peníze za čsl. koruny vyměnit a skutečně tak učinil, tedy kursovní rozdíl ceny amerického dolaru neb rumunských lei v době zabavení a v době vydání. Přístižné vyplacené kapitánu D-ovi stát v ruce nemá. Není jím obohacen a, upotřebiv peněz na výplatu postižného, nic nezískal a proto není za výplatu postižného zodpověděn jako bezelstný držitel. Úrok musil by stát žalobci hraditi, kdyby žalobce prokázal obmyslnost držby. Obmyslným držitelem stává se však příjemce od doby, kdy musí již počítati s tím, že bude muset vracet. To se stalo okamžikem, kdy byl vynesena osvobozující náleží ministerstvem vnitra, tedy dnem 1. srpna 1929. Od té doby bylo by žalobci přiznati úrok z částky 198.656 Kč 08 h, k jejímuž vrácení byl stát odsouzen, ježto od té doby jest stát považovati za držitele obmyslného a škoda žalobce z neoprávněného zadržování peněz i po této době spočívá ve ztrátě zákonného úroku. Žalobce se však domáhá v žalobě úroku a jistiny teprve ode dne 1. ledna 1930 a bylo proto vyhověno žalobě co do úroků v tomto rozsahu.

K dovolání žalovaného státu. Tím, co řečeno, jest zodpovězeno i dovolání žalovaného. K jeho dovolacím vývodům se podotýká jen toto: Nezáleží na tom, zda podezření, že žalobce obchoduje s valutami, bylo objektivně mylné a zda stát od prvopočátku měl valuty bez důvodu, nýbrž na tom, zda důvod pro to, by je podržel, trvá, a zda a od které doby se stal držitelem obmyslným. Z důvodu zcizení valuty nenabyl stát ještě důvodu k podržení zisků zcizením docíleného. Nárok z bezdůvodného obohacení nepředpokládá vždy smluvní plnění, také přijetí z jiného důvodu, jehož tu nebylo, nebo který přestal, na př. z důvodu exekuce, zavazuje k vrácení.

Čís. 12087.

Podání žádosti o udělení práva chudých neprodlužuje ani nezachováva lhůtu k žalobě o obnovu (§ 534 c. ř. s.).

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1932, Rv I 830/31.)

Žalobu, již se žalobci domáhali obnovy sporu z důvodu § 530 čís. 7 c. ř. s., oba nižší soudy zamítly, odvolací soud z těchto důvodů: Z podání, jehož se dovolávaly obě strany, plyne, že žalobci věděli o rozmluvě, o níž jde, nejpozději dne 10. dubna 1929. Žaloba o obnovu byla však podána teprve dne 29. května 1929, tedy po uplynutí měsíční lhůty § 534 čís. 4 c. ř. s. Lhůta ta je neprodlužitelná, propadná, a nebyla zejména prodloužena tím, že žalobci podnikli zatím kroky k dosažení práva chudých. Z řečeného podání také vyplývá, že i veškeré ostatní okolnosti, o něž se žaloba o obnovu opírá, byly žalobcům známy nejpozději 10. dubna 1929. Je tedy uplatňování jich žalobou